

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1-50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Po glavni skupščini v Skoplju

Skupščina v Skoplju je jasen memento Izvršnemu odboru in tudi vsem poverjeništvom UJU, da se jim je intenzivneje pripraviti na skupščine in posebej v potek in vprašanja, ki so skupna vsemu učitelstvu v državi.

Poleg tekočih aktualnih vprašanj in formalnih organizacijskih poročil, smatramo za najvažnejšo nalogo teh skupščin ustvarjanje enotne stanovske ideologije v temeljnih stanovsko in šolsko političnih vprašanjih in nalogah učiteljstva.

V koliko so skupščine odgovarjale tej svoji nalogi, ne bomo danes razpravljali.

Od prvega početka, leta 1920, pa do zadnje skupščine je videti, da preprečujejo resnejše in globlje delo skupščin vedno isti ponavljajoči se nemiri. Z vzroki istih se moramo pričeti resneje baviti, ako jih hočemo odpraviti.

Ni tako, kakor so poročali listi!

Dolgo let že opažamo na vseh skupščinah odpor učiteljstva iz notranjosti Srbije proti Beogradu. Posebno izrazito je v tem oziru učiteljstvo Južne Srbije. Na drugi strani so se opazila stremjenja srbijanskega učiteljstva, da se osnuje za Južno Srbijo in za Vojvodino samostojno poverjeništvo.

V koliko je ta zahteva upravičena in bi bila v korist splošni organizaciji, je stvar razprave. Statistika nam kaže, da je v Srbiji 71 društev z 2767 člani, v Južni Srbiji 36 društev s 1540 člani, v Vojvodini 18 društev s 1875 člani in v Črni gori 9 društev s 437 člani.

Glavni momenti letošnje opozicije pa niso bili v tem in so se stalni opoziciji pridružili drugi, hrupni opozicionalci. Tudi vpliv volilne dobe in partijskih klubov ne moremo reči, da bi igral letos svojo vlogo. Res je le, da je element Južne Srbije prišel do veljave in na svoj račun.

Glavni povod letos pa je bilo popolnoma interno srbijansko vprašanje v pogledu odobritve pravil Poverjeništva UJU — Beograd, ki so bila sprejeta lansko leto na pokrajinski skupščini tega poverjeništva. Izvršni odbor ni hotel odobriti nekaterih točk v teh pravilih. Beograjsko poverjeništvo je izdalo na svoja društva in članstvo poseben letak, ki je bil tudi predmet zadnje seje poverjeništva v Zagrebu. To je dalo glavni povod in oporo letošnji opoziciji.

Dasi so se govorniki opozicije dotikali tudi vprašanj izven pravil, ker je bilo slučajno poročilo o »Izveštaju« prvo na vrsti, lahko trdimo, da je bil hrupni del opozicije brez kake idejne podlage, zato je nastopil zelo demagoško in brez pozitivne kritike in mu je bil namen le razbijati obstoječe vodstvo in izvojevati Izvršnemu odboru nezaupanje, brez kakega stvarnega idejnega pozitivnega cilja in programa. Osebnosti in osebne izpembe v vodstvu, drugače raje razbiti vse, je bil začetek in konec zahteve, ne da bi se kazalo s strani opozicije resno stremjenje dati na drugi strani organizaciji stvarno kaj boljšega in solidnejšega.

Ob sebi umevno, da je taka opozicija bila še daleč od tega, pridobiti si večino,

ki se nikakor ne zadovolji z golim rušenjem organizacije, ampak hoče drugih garancij od opozicije, preden ji izroči vpliv na organizacijo.

Ne smemo si pa prikrivati, da je odrekla avtoriteta Izvršnega odbora in predsedstva na letošnji skupščini popolnoma.

V tem oziru moramo poiskati vzroke in gledati, da jih v interesu organizacije čimprej odpravimo.

Kritika glede disciplinske uredbe in uredbe o šolskih odborih nam kaže, da bi se moral Izvršni odbor v tem oziru bolj naslanjati na mišljenje poverjeništev. Izvršni odbor je dal ministrstvu glede teh uredb predstavitve, ne da bi prej zasljal in upošteval želje in mišljenje poverjeništev. Zato nosi tudi vso odgovornost.

In to je, kar ni v redu!

Dogajalo se je, da mišljenje in stališče Izvršnega odbora čisto ni odgovarjalo mišljenju in stališču večine poverjeništev. V takih slučajih si Izvršni odbor ne more vzdržati avtoritete, ker večina članstva nima on, ampak ga imajo poverjeništa za seboj. Širji glavni odbor je preokoren in predrag aparat, da bi ga mogel Izvršni odbor sklicati ob vsaki potrebi in taki priliki ter prenesti odgovornost nanj, zato je treba najti drug forum, ki bo dal polno garancijo za vzdrževanje avtoritete organizacije in bo lahko nosil odgovornost napram vsemu članstvu in v vsakem momentu.

Najjačja bo avtoriteta vodstva organizacije, ako se bo naslanjala na ožje zastopstvo vseh poverjeništev s centralnim predsedstvom in tajništvom, ki naj se sestane ob vsaki nujni priliki ter prevzame za svoje delo garancijo in odgovornost napram članstvu, ki ga ima za sabo. Avtoriteta, ki bo bazirala na tem temelju, bo dala polno garancijo, da tudi na skupščinah ne bo odrekla in bo v stanu vzdržati red in disciplino, potrebno za stvarno delo.

Odločilno vodstvo organizacije naj tvorijo seje predsedstva s poverjeniki, ki faktično predstavljajo zastopstvo vsega učiteljstva iz države.

Da Izvršni odbor ne more ustrezati gornji zahtevi je videti že iz stremjenja Bosancev na letošnji skupščini, ki so letos prvič iznesli svojo specifično zahtevo, da mora priti tudi en zastopnik poverjeništva Sarajeva v Izvršni odbor.

Predsedstvo organizacije si pa lahko v svojo oporo, za tekoče administrativne posle, osnuje dober sekretariat s potrebnimi eksperti, ki bodo imeli svoje stalne funkcije in bodo tvorili posvetovalen aparat predsedstva za tekoče posle ter organizacno eksekutivo.

Prepričani smo, da bo na tem temelju postavljena avtoriteta vodstva organizacije, ki bo vsak čas lahko prevzela tudi vso odgovornost napram vsemu članstvu, tudi na skupščinah preprečila nediscipliniranost, kakor se pojavlja sedaj, ki škoduje ugledu stanu in vpliva demoralizirajoče na ostalo članstvo; prepričani pa smo tudi, da bo skupščina, ki se bo naslanjala na tako avtoriteto vodstva sposobna, da bo sama izključila nedisciplinirano članstvo in si sama napravila red za potrebno stvarno delo. Taka skupščina bo imela tudi v plenumu dovolj moči in avtoritete, da bo preprečila vsako prozorno demagogijo in da ne bo trpela v svoji sredi ljudi, ki se ne znaajo resno obnašati.

Mnogo se je pa pokazalo tudi tehničnih pogrešk ki jih je treba odpraviti, ako hočemo napraviti naše skupščine sposobne za resno in plodovito delo.

Povsem neumevno je, zakaj ni vodstvo skupščine izvedlo svojega sklepa, da se delegati strogo ločijo od nedelegatov. To je prineslo mnogo zmede, da si nismo bili na jasnem ne glede govornikov in ne pri glasovanju.

Vsak nedelegat nam je lahko s svojimi dolgovznimi govori in opisovanji lokalnih razmer tratil dragoceni čas. Vsakdo je hotel na dolgo opisovati svoje razmere in čisto osebne težnje. Principijelno in v svoji goroznostjo bi bilo postopati napram onim, ki se oddaljujejo od predmeta in hočejo obravnavati vprašanja, ki nam niso vsem skupna, in ne zadevajo celote učiteljstva ter niso za vse ali vsaj velik del načelne važnosti. Na državnih skupščinah se sestajamo, da razčistimo vsem skupna vprašanja, lokalna vprašanja pa razčistimo doma, na pokrajinskih skupščinah in zborovanjih sreskih društev.

Pri glasovanju je nujno odpraviti običaj: »Prima se!« Na ta način je lahko vse sprejeto, pa najsi to vpijejo nedelegati ali galerija. Z vsjo energijo se moramo zavzeti za to, da se bo glasovalo samo s strani delegatov in z dviganjem rok. Naj vidi tudi opozicija, kako je močna in vodstvo, koliko zaslobe ima s svojim stališčem v masi učiteljstva. Popolna jasnost bo le na korist stvari in resnemu delu v blagor vsega učiteljstva.

Vse skupščine dosedaj so nam pokazale, da so prevelike in zato njih aparat ne deluje tako, kakor bi moral. Delo v odsekih, ki so manjši in tudi obstojajo iz zastopnikov vseh poverjeništev, je mnogo plodonosnejše in pozitivnejše. Ideološki pogledi učiteljstva iz raznih pokrajin se tu zblizujejo in čisto zložijo popolnoma. Eden od vzrokov, da do tega ne pride v plenumu skupščine je tudi ta, ker je aparat sedanjih skupščin prevelik. Na vsakih 50 članov po en delegat za državno skupščino je preveč. Cenzus bo treba tu zvišati, ne samo iz stvarnih, temveč tudi iz gospodarskih ozirrov. Manjša delegacija, ta pa obvezna za vsa društva, bo lažje in stvarnejše delala.

Tudi gospodarski oziri privedejo tu v poštev. Če računamo, da stane udeležba samo enega poverjeništva — seveda z vsemi zastopniki društev vкуп — povprečno na oddaljenejšo skupščino 80.000—100.000 Din, lahko računamo, da se izda za vsako skupščino do pol milijona stanovskega denarja. Iz tega vzroka se tudi določba, da se odpošlje na skupščino na vsakih 50 članov po en delegat, ni nikdar izvajala in je nezmišljeno, da jo obdržimo še nadalje v pravih.

Nehote se moramo vprašati, če smo dosegli z ozirom na te izdatke tudi primeren rezultat?

V tem oziru bi se dalo mnogo ekonomičnejše postopati, če bi prišla samo glavna in uprava prvi dan na skupščino ter bi vsa poverjeništva prijavila in delegirala v posredne odseke svoje sposobne člane že vnaprej, da bi pripravili material za skupščino. Ne bi se dogodilo, kakor letos, da je večina delegacije izgubila pravzaprav za stvarno delo brezplodno skoro dva dni, tretjega pa ji je odvzela hrupna obstrukcija opozicije, ki je v sedanjih resnih časih najmanj primerna na skupščini učiteljstva.

Povsem ponesrečil se je letošnji prvi poizkus, ko so se referati objavili. Debate, ki je glavna pri referatu in ki najbolj zbliza in razbistri naziranja, ni bilo in bi je tudi ne bilo, če bi odsek za teme iznesel svoje poročilo. Vsaj glavne teme je treba dati prej obvezno v obravnavo vsem sreskim društvom in pokrajinskim skupščinam poverjeništev, če hočemo priti do pozitivnih rezultatov in uspehov. Zato mora biti referat pravočasno objavljen. Le na podlagi tega se bo razvila tudi na glavni skupščini stvarna in plodna debata ter bo dosegel referat svoj namen.

Isto velja tudi za »Izveštaj« o delu centralne uprave za prešlo leto, ki je izšel tiskan. Delegati so prejeli obširno tiskano poročilo uprave šele na skupščini v roke. Kako naj ga prečitajo in se poglobe v posredna vprašanja? Zato je bila tudi vsa kritika tega poročila zelo površna in enostrana. Ako hočemo priti do resne in stvarne kritike o delu uprave, z resnim prizadevanjem odpraviti nedostatke in pokazati tudi pot za izboljšanje organizacije, je nujno potrebno, da prejemo vsa sreska društva in poverjeništva že prej pravočasno »Izveštaj«, da ga lahko prouče in se pripravijo na stvarno kritiko. Ne bodo se ponavljali potem več dogodki, kakršni so bili letos!

Resna in stvarna debata onemogoči tudi vsako destruktivno opozicijo, ki ji je namen le sabotirati delo in se loviti za osebnostmi.

Ne moremo prezreti, preden končamo, enega vprašanja, t. j. vprašanja osebne časti, mimo katerega ne smemo iti. Mišljenje, kakor je obstojalo in še obstaja, da se do političnega ali načelnega nasprotnika nima obzira v pogledu varovanja osebne časti, je treba pobijati. Padale so javno besede proti vodstvu in predsedstvu, padale so pa tudi medsebojne besede v plenumu, ki bi ne smele padati. Treba bo v tem oziru bolj varovati dostojanstvo stanu in skupščine.

Mirno lahko rečemo, da je opozicija na letošnji skupščini sicer momentano zbila malo avtoriteto Izvršnemu odboru, a s svojimi metodami niti sebi ni koristila, še manj celokupnemu stanu. Opozicija, ki se ne opira na stvaren program dela in pozitivne idejne temelje, je že po sebi brez bodočnosti, še bolj pa, če nima pokazati ni trohice svojega pozitivnega stvarnega dela ter obstoja vse njeno delo le ob zabavljanju in spodiktikanju ob vsem, kar drugi delajo in se trudijo za koristi stanu in šole. Taka opozicija si nikdar ne bo dobila tal med večino učiteljstva, pa če nastopa še tako teroristično. Celo lastni pristajati se je bodo naveličali in ji pričeli obračati hrbet. Le šibka opozicija, ki ni sposobna se uveljaviti s stvarnim delom, se poslužuje metod abstinence, terorja in hrupne obstrukcije; zdrava opozicija se uveljavlja in konkurira s pozitivnim delom.

Zato tudi letošnjih dogodkov na skupščini v Skoplju ne smemo vzeti tako tragično, kakor so to iznesli razni časopisi in smo prepričani, da imamo v sebi še vedno dovolj moči in sile za odpravo nedostakov, ki smo jih opazili tekom let in s tem okrepi organizacijo, česar ne odrekamo tudi gotovemu delu opozicije, ki jo srečavamo na naših glavnih skupščinah.

Ivan Dimnik.

LISTEK.

IVAN KOVIČ:

Letovanje učiteljev-ferijalcev na Bolu v Dalmaciji.

Lepo število tovarišev in tovarišic se nas je zbralo dne 13. julija na ljubljanskem kolodvoru, odkoder smo se ob 13. uri odpeljali proti Karlovcu v Split in dalje na Bol na naše počitniško letovanje.

Vožnja sicer dolga, je vendar hitro minila, saj so se kmalu razvezali izpočetka še bolj tihi jezički. Izprva bolj plahi, smo se kmalu spoznali in sporazumeli in skoro je zavladovala prava domačnost v našem vozu, ki je bil tja do Splita izključno rezerviran za nas.

Za lepim solničnim dnem je nastopil krasen večer in še krasnejša noč, ki jo je tja do ranega jutra osvetljevala tih luna in je s svojo čudovito svetlobo razkazovala še mnogim neznan in tuj svet pred nami in za nami do ranega jutra. Nekateri, ki so bili že vajeni takih in podobnih voženj, so polegali in pospali in v snu morda zasanjali in ugrabili, kakšno bo pač življenje v kate-rega se vozimo, neki za 15, a srečnejši in bolj petični celo za mesec dni. Zopet drugi smo presanjali noč z odprtimi očmi in občudovali to naravno krasoto. Tudi nam so se vsiljevale misli, kako bomo zadovoljni s tem svojim prvim poletom v neznan kraj,

kako nas bodo sprejeli in kakšne vtise bomo odnesli s tega našega potovanja nazaj v svojo ožjo domovino.

V mislih na vse lepo nam je minila noč in vzrastel je dan, krasnejši kot rožmarinov cvet. Prenehali smo s sanjarjenjem, zamišljenost se je umaknila zopet svežim in veselim obrazom, na katerih pa si kmalu opazil izraze radovednosti in pričakovanja, ki se je stopnjevalo od postaje do postaje, dokler nismo začeli svojih in drugih težko pričakovanih vzklikov:

»Joj, morje, morje!«

Kakor bi se nekaj izprožilo iz naše duše, tako naglo je vzletela ta beseda na dan in kakor v tolažbo za naše dolgo potovanje smo jo sprejeli. Nič več ni bilo utrujenosti, vse je minilo na mah in gledali in občudovali smo ga, to morje čudovito, tako da sami nismo vedeli kdaj je minil čas in ura, ko smo se pripeljali do Splita.

Vožnja po morju do prijaznega mesta Bola na otoku Braču je bila zelo prijetna. Morje nas je sprejelo prijazno in dostojno, kakor se spodobi. Bilo je »mno-go hrupa za nič«, bi rekli tistim, ki so nas strašili morske vožnje. Od vseh 33, kolikor se nas je vozilo, se ni pripetil nikomur niti najmanjši defekt. Bilo je le več strahu kakor resnice.

Bobovišče, Milna, Bol. — Izstopimo!

Lepa slika se ti nudi že od daleč, ko zavije parnik proti mestu. Hišice in hiše, druga pri drugi, vse lepo skupaj, da se ti vidiyo od daleč, kakor iz cukra, kakor v

kakšni pravljčni deželi, tja kamor sta zaslala nekoč Janko in Metka.

Pa tudi od blizu in v notranjosti mesto ni napačno. Res je, da ne nudi lica kakega bogatega letovišča, kar pa je za take kolonije mnogo boljše in prijetnejše.

Morda je bil prve dni kdo razočaran, vendar je vsakdo moral uvideti, da se za tak mal denar, ki smo ga dali, ne nudijo hotelske sobe in bogate postrežbe, zato smo se vsemu kmalu privadili in bili s tem, kar imamo prav zadovoljni. Tovariši smo dobili v posest celo hišo, ki jo je vzel Ferijalni Savez v ta namen v najem, tovarišice pa so bile nameščene na tamkajšnji osnovni šoli.

Kar je glavno: bilo je vse snažno in čisto in tudi dovolj prostorno. Spalo nas je po več v eni sobi, kar nam pa ni vzelo dobre volje, ampak še nasprotno smo marsikatero razdrli, ki je drugače ne bi. Privadili smo se docela drug drugega in se prav dobro razumeli.

Lepo je bilo in zato je hitro minilo. Zdi se mi, da je bila vsa doba našega bivanja tam en lep, krasen in prijeten solnčni dan v naših počitnicah.

Solnce, morje, prijetni večeri, ribji lovi, vožnje po morju, lepe, prijetno tople noči, vse nam ostane v najlepšem spominu. Vse to smo se zaljubili tako zelo, da smo sami nase pozabili.

Kakor dobri bratje in sestre smo se ljubili in razumeli, vedno smo bili skupaj, kakor nerazdružljiva četa. Vsa svoja čustva,

ki jih nismo mogli izdati, smo izlili ob takih lepih večerih in priljubljene narodne pesmi. Takrat se je naša duša od toliki lepoti razživila, dala je duška svojim notranjim občutkom. Tudi morje se je veselilo z nami in nas spremljalo s svojim veličastnim glasom. Veselilo se je naših mladih in svežih src, veselilo se je naše sloge — morda je mislilo na bodočnost, ko bo zapelo enkrat svobodno tudi tam preko s svojimi še neodrešenimi brati.

Zivljenje nam je potekalo hitro. Dnevi so se bližali h koncu, kakor bi jih podil kdo z nevidno roko in nismo se niti prav zavledli in že je prišel dan slovesa in ločitve. Teško je bilo oboje.

Morda se je celo na skrivnem kdo zaljubil in našel svojo izvoljenko v tem kratkem času. Temu je bilo slovo gotovo še težje. A nič zato. Tem raje se bo spominjal nazaj in tembolj ga bo gnalo, da pridojndnje leto poseti zopet kraj, kjer je pustil svoje srce.

Gotovo pa smo se zaljubili vsi v eno in to si ti naše divno morje. Poslavljali smo se od Tebe, kakor fant od dekleta, ki mora nenadoma odpotovati in težko nam je bilo slovo. Ali ob slovesu smo ti obljubili, da te ne pozabimo tako kmalu in da še pridemo. V slovo smo te še zadnjikrat poljubili in ta tvoj poljub, ki smo ga ponesli s seboj, nam ostane neizbrisno v spominu ter nam da novih moči za naše delo in nas opominja, da se prihodnje leto zopet povrnemo v tvoje naročje.

Državna skupščina UJU v Skoplju.

Izredno burna skupščina. — Vzroki niso resnejšega in širšega značaja. — Odpor ima le interni značaj med srbskimi tovariši. — Odnosaji med poverjeništvu so ostali dobri in prijateljski. — Odseki, v katerih so delali zastopniki vseh poverjeništev v najlepši harmoniji, so izvršili mnogo pozitivnega in dali upravi potrebne direktive glede stališč in zahtev učiteljstva.

Zopet smo natlačili najpotrebnejše v kovčge in sedli na vlak, da pohitimo, kar mor nas kliče stanovska samozavest. Tokrat je stala pred nami silna razdalja — odhajali smo v carsko Skoplje v Južno Srbijo, recite Macedonijo.

Vročina, suša, prah, bojazen pred neprijetnostmi dolge vožnje, vse to nam je rojilo po glavi.

Toda ljubeznivost ljubljanskega ravnateljstva državnih železnic nam je odvzela že v sredo 17. t. m. polovico skrbi.

Udobni »Pullman«, v katerega smo vstopili, da nas popelje na jug, nam je prva slabost misli in vožnja v Skoplje in nazaj je bila za nas kaj prijetna izprememba našega drugače precej enoličnega poletovanja. Vsa čast našemu poverjeništvu, da nam je poskrbelo to udobnost, a hvala tudi onim g. železniškim uradnikom in uslužbencem, ki so nam bili med potjo tako uslužni, da smo brez incidentov prepotovali vso dolgoročno tja in nazaj.

Tovarišem drugih društev pa bodi to v pouk, da mora človek doma poskrbeti za komoditeto in da ni treba potem med potjo stresati sitnosti nad tovarišicami, ki so si znali pomagati.

Toda dovolj o vagonu.

Brzovlak je sopihal proti jugu in v četrtek 18. t. m. točno ob 11:19 smo bili v Skoplju. Na postaji razdelite na hotele in drugam, pa hajdi v mesto.

Utiš na nas srednje dober — potem h kosilu.

SEJA GLAVNEGA ODBORA.

Popoldne se je že vršila seja Glavnega odbora, nato sestanek z delegati v Sokolskem domu. Pri teh sestankih je bil izdelan program dela za skupščino, bili so izvoljeni razni odseki itd.

OTVORITEV GLAVNEGA ZBOROVANJA.

Drugega dne v petek 19. avgusta je bila ob 9. uri dopoldne otvorjena glavna skupščina.

Udeležba je bila jako velika, posebno iz Južne Srbije je bilo učiteljstvo v jako velikem številu udeleženo. Vseh udeležencev je bilo nad 3000, od teh 306 delegatov, ki so zastopali 169 učiteljskih društev iz cele države.

Predsednik tov. Vlada Petrović jo je otvoril z nagovorom, v katerem je obujal v nas zgodovinske reminiscence, povdarjal pomen Skoplja, carske prestolice Dušana Silnega in prehajal v sedanost.

V nadaljnjem je omenjal vojno dobo, dobo topov in današnjo dobo mirnega kulturnega razvoja.

»Danes so tu zbrani učitelji,« vzklikne in omenja njih visoko kulturno misijo, njihovo ljubezen do domovine, do naroda in do krajev, v katerih živijo.

»S trpljenjem tukajšnjega naroda je tesno zvezano učiteljstvo,« nadaljuje, »na stotine je imen učiteljev, ki so se tu odlikovali.«

Nato našteva imena nekaterih junakov, ki so padli za narod in za našo svobodo.

Učitelj je žrtvoval vse za svobodo in za veličino naroda.

»Mrtvim hvala, živim hvala.«

Omenja polaganje računa o delu odbora. Več dela, več podpore pričakuje od učiteljstva.

Pri tem pa rabimo sloge, strankarstvo proč od nas! Edino ta politika je za nas. Del naših tovarišev je, ki so politično proč od nas. Vsi bi morali pod eno streho.

Naštevava nekoliko del upravnega odbora in pravi, da so delali le za dobro šole in učiteljstva.

Otvorja sedmo državno skupščino in pozdravlja vse udeležence, upajoč, da bo naše delo uspešno.

Njegovim prisrčnim besedam sledi buren aplavz.

Pozdravi.

Nato se spominja Njeg. Veličanstva in predlaga vdanostno brzovlako, ki se odpošlje na Bled.

Temu sledi pozdravi gostom.

Mnogo lepih vtisov in nešteto nepozabnih trenutkov smo odnesli v svojo ožjo domovino. Reči moram, da nismo odhajali razočarani. Kakor smo prej omahovali, tako smo bili zdaj veseli, da smo se odločili za ta prvi korak. In naj bo ta prvi korak, ki smo ga prestopili tako dostojno v vzpodbudo tudi vsem tistim, ki so takrat omahovali in se strašili kolonije ter se niso upali na pot! Naj ne bo ta naša prva kolonija na morju tudi zadnja, ampak naj gre vodstvo teh kolonij, t. j. U. F. Savez, svojo neustrahovano pot naprej in doživeli bomo, ako nam Bog zdravje da, še par prav lepih in prijetnih uric in razvedrila skupno z našimi tovarišicami, v naših počitnicah!

Za vse te lepe dni, za vse te prijetne urice in trenutke v letošnjih počitnicah, za vse to pa gre zasluga vodstvu U. F. S. z njegovim agilnim in požrtvovalnim predsednikom na čelu, za kar mu bodi na tem mestu izrečena najiskrenejša zahvala.

Najprej predstavlja g. velikega župana skopljanske oblasti kot velikega prijatelja učiteljstva. Pozdravlja odposlanca ministrstva prosvete, pomočnika komandanta mesta, upravitelja učiteljskega, predsednika mestne občine.

Omenja, da se nahaja med nami tovarišica Božena Kralova iz Prage, zastopnica Čehoslovakov.

Pozdravlja urednika »Narodnega Dje la«, zastopnico narodnega ženskega Saveza in slednjič novinarje.

Učiteljstvo je posebno zastopnico slovaškega učiteljstva burno pozdravljalo.

Nato čita došle brzovlakovne in pismene pozdrave raznih korporacij.

V proslavo skupščine je izdalo »Narodno Djelo« slavnostno brošuro z več slikami. V brošuri so tudi sestavki dr. Brežnika in Pavla Flereta o slovenskem šolstvu in pedagoškem gibanju. »Narodno Djelo« je tudi zelo okusno opremilo dvorano Sokolskega doma z raznimi nacionalnimi deli in slikami.

Urednik »Narodnega Djela« Peter Petrović se oglašuje v besedi in čita govor, v katerem nas pozdravlja in ugotavlja, da je učitelj pri nas najvažnejši delavec pri zidanju države. Učitelji so nosilci nacionalne kulture, ki jih čaka še velika naloga. Država počiva na prosveti.

Volitve odsekov in zapisnikarjev.

Temu sledi volitve raznih odsekov. Izvoljeni so vsi po sporazumu prejšnjega dne soglasno.

Odseki so popoldne podrobno pripravljali predloge za naslednji dan skupščine. V odseke so bili izbrani od slovenske delegacije tov. Anton Skala, v odsek za pravila, Josip Ribičič v odsek za glavno poročilo, Dušan Šestan v odsek za predloge, Ljudevik Musek v gospodarski odsek, Josip Kobal v verifikacijski odsek in Janko Polak v odsek za teme.

Ravno tako izvoli skupščina zapisnikarje od slovenskih delegatov tov. Anton Mervič, Jos. Trpin, I. Malenško in Ciril Hočevar.

Slediti bi moralo poročilo glavnega in nadzornega odbora. Toda na predsednikov predlog je to prenešeno na drugi dan, da ga lahko prej prouči v to izvoljeni odsek.

Isto se zgodi s proračunom Udruženja za 1927./28. leto. Odkazan je soglasno finančnemu odboru.

Predlogi so odkazani odsekom.

Poročila verifikacijskega odbora ni bilo. Ravno tako je bila skupščina zadovoljna, da sta odpadla na predsednikov predlog oba referata, ker sta bila že natisnjena v »Narodni Prosveti«.

Nato govori predsednik o izletih, omenja banket, ki bo naslednjega dne. Priporočila dela, ki so izdana v našo počastitev.

Tedaj je prišel med nas še en zastopnik armade, ki ga predsednik toplo pozdravi, skupščina pa vzklika »Živela vojska!« Za zvečer napoveduje še tovariški sestanek.

Nacionalni delavec iz bivšega turškega carstva.

Tov. Stojan Kapetanović je predstavil Nikola Divljakovića, učitelja, starševa četnika, ki so ga Bolgari mučili in po vedal sledeče: Kot bivši predsednik srbske narodne organizacije v Turčiji predstavljam Vam bivšega učitelja in četnika iz Turčije, ki je fizična žrtev bolgarskih nasilstev, ki so mu izruvali jezik, a moralna žrtev naše državne administracije. Čeravno je fizično in umsko pohabljenec, vendar ni smatrala država za potrebno urediti njegovega vprašanja vsaj tako, da bi mogel živeti kot človek. Vsega skupaj prejema samo 100 dinarjev invalidnine, a s tem mora vzdrževati sebe, ženo in sina. Zato se obrača na vse s prošnjo, da mu obljubijo zavzeti se za tega nesrečnika.

Na grobu neznanega junaka.

Predsednik je zaključil predpoldansko zborovanje in pozval vse učiteljstvo, da se udeležijo sprevoda k spomeniku neznanega junaka. Velika povorka nad 2000 učiteljskega Srbov, Hrvatov in Slovencev je krenila z vojaško godbo na čelu do spomenika neznanega junaka. Tu so že čakali zastopniki oblasti in predsedništvo skupščine. Štiri učiteljice, ki so bile na čelu povorke, so položile pred spomenik krasen venec. Pred spomenikom je govoril v imenu UJU tov. Skavič, poverjenik UJU iz Zagreba, sledeče:

Bratje in sestre, pod vodstvom velike ideje edinstva naroda in pod vodstvom velike ljubezni do bodočnosti našega naroda, smo se zbrali mi narodni učitelji v mestu velikega Dušana, da se pogovorimo, kako bode naše delo najplodnejše za srečo in napredek naše velike domovine. Naše delo pa ne bi bilo popolno, če se ne bi poklonili onim vojnim velikanom, ki so bolj ljubili bodočnost nego sedanost, in ki so vzdali svoja življenja in kosti v temelje naše velike domovine.

Po tej nacionalni manifestaciji so odšli odsekovi člani takoj na delo in so skoraj

vsi odseki zborovali nepretrgoma do večera. Materijal in predlogi, ki so ga pripravili odseki, je bil jako stvaren in plodovit ter so z njim dane odboru vse direktive.

DRUGI DAN GLAVNEGA ZBOROVANJA.

V soboto 20. t. m. so prišla na vrsto poročila odsekov.

Prvi odsek je podal mišljenje o poročilu o delovanju Glavnega in Izvršnega odbora, ki je bilo predloženo skupščini tiskano, odsek izraža hvalo odboru in predlaga skupščini, da sprejme poročilo — povdarjajoč uspehe Izvršnega odbora.

Izrazi pa splošno željo, da odslej dalje Glavni odbor tiska svoje poročilo in ga razpošlje vsaj 10 dni pred skupščino društvom, da se o njem potem razpravlja.

Iz tiskanega letnega poročila UJU o delu UJU posnemamo sledeče:

DELOVANJE UJU V POSLOVNEM LETU 1926. 27. IN VAŽNEJŠI DOGODKI V PROSVETI.

(Iz poročila, ki ga je podal Izvršni odbor v »Izveštaju«.)

Pregled članstva UJU.

Na koncu tek. upravnega leta je šlo Udruženje 12.965 članov in članic, t. j. porastek 511 članov napram letu 1925./26. Vsega skupaj ima Udruženje 258 okrajnih učiteljskih društev, t. j. 25 društev več, kakor lansko leto.

Poedina poverjeništa imajo sledeče število članstva: poverjenišvo Beograd ima sedaj 6623 članov, t. j. 143 članov več kakor lansko leto ter 134 okrajnih društev, pri katerih ima zaznamovati v letošnjem letu ustanovitev 14 novih društev. Poverjenišvo Zagreb ima 2024 članov, t. j. 16 članov manj kakor lansko leto, in ima 52 sreskih društev s prirastkom štirih v prelošem letu. Poverjenišvo Ljubljana obsega 32 okrajnih učiteljskih društev z 2717 člani, t. j. 393 novih plačujočih članov v tekočem letu. Poverjenišvo Sarajevo ima 24 sreskih društev, od katerih je 5 novih v tekočem letu ter 863 članov s prirastkom 16 članov v tekočem letu. Poverjenišvo Split ima 15 okrajnih učiteljskih društev, v tekočem letu 2 novi ter 738 članov, t. j. za 159 članov manj od prošlega leta.

DELOVANJE POEDINIH POVERJENIŠTEV UJU.

Poverjenišvo UJU Beograd

je v tekočem letu posvečalo posebno pažnjo organizaciji in je obnavljalo stara ter formiralo nova sreska društva na svojem teritoriju, zato se je dvignilo za 14 novih društev. Uprava poverjenišva je bila z okrožnicami v vednem kontaktu s svojimi društvi ter jim je dajala navodila za delovanje in je zasljevala svoja društva tudi glede mišljenja v poedinih vprašanjih.

Poverjenišvo je ustanovilo podporni fond, ki ima 18.780 Din gotovine.

V humanem oziru je delovalo na okrepitvi fonda za učiteljsko siročad. Iz istega je v Božiču in Veliki noči naklonilo učiteljskim sirotam podpore v znesku 67.750 Din. Delovalo je na to, da se uredi penzije prosvetno-kulturnim delavcem v Južni Srbiji in se jim do reguliranja penzije daje vsaj izredna pomoč. Na intervencijo poverjenišva UJU je ministrstvo prosvete pomagalo 18 takim družinam z vsoto 58.000 Din.

V materijalnem oziru je poverjenišvo delovalo z zbiranjem prispevkov za zidanje Učiteljskega doma. V tekočem letu je zbralo 50.939 Din, da je narastel fond za zidanje doma na 658.633 Din.

V pogledu zaščite osebnih interesov učiteljstva in šolstva je uprava poverjenišva često intervenirala pri prosvetni oblasti v vseh skupnih zadevah in tudi v vseh zadevah, v katerih so se obračali do poverjenišva poedinci ali učiteljska društva.

V pogledu donošenja zakonov in zakonitih odredb je sodelovalo z Izvršnim odborom pri pretresanju projekta zakona o narodnih šolah. Poverjenišvo je posebno nastopilo proti praksi, da se učiteljstvo premešča in nastavlja po čl. 71. uradniškega zakona. Zastopalo je stališče, da se učiteljstvo disciplinsko kaznuje in zaslišuje po določbah uradniškega zakona in ne s posebno uredbo.

Glede tiska je omeniti, da je izdajalo svoj mesečni ilustrirani mladinski list »Zorica«, ki izhaja že peto leto.

V svojem Učiteljskem Domu je vzdrževalo penzionat za učiteljsko dečo, ki se šola v Beogradu. V penzionatu je bilo 36 deklic in 44 dečkov. Brezplačno jih je sprejelo poverjenišvo dvoje, a z brezplačnim stanovanjem 14. Vsi so imeli v penzionatu stanovanje z razsvetljavo, kurjavo, pranjem perila, hrano, učilnico za dnevno delo, zdravnika in ambulančno pomoč za lažje obolenosti.

Nadaljevalo se je delo za izpopolnitev in ureditev šolskega muzeja Jovana Gavrilovića, ki ga vzdržuje poverjenišvo.

V svrhu okrepitve delovanja učiteljskega naraščaja na raznih učiteljskih, posebno v pogledu proučavanja poedinih vprašanj glede pouka, šolstva, narodnega življenja itd. v poedinih oblastih je poverjenišvo razdelilo na deset učiteljskih vsoto 5000 Din za učiteljske, ki bodo izdelali najboljši referat v zamišljenih pogledih od prilike proslave sv. Save.

Poverjenišvo je priredilo od 15. avgusta do 15. septembra 1927 pedagoški tečaj, v katerega je bilo sprejetih 62 učiteljev in učiteljic iz vseh krajev kraljevine.

Poverjenišvo UJU Zagreb.

Poverjenišvo UJU Zagreb se je moralo v tekočem letu v prvi vrsti baviti z reorganizacijami premišljanj, ki so se izvršila v letu 1925./26. Ta premeščanja so zelo nepovoljno vplivala na člane Udruženja, tako da so isti pričeli izgubljati vero v silo in potrebo naše stanovske organizacije. Naloga poverjenišva v prošlem poslovnem letu je bila v prvi vrsti v tem, da zadovolji članstvo v tem pogledu in se posluži vseh dopuščenih sredstev, da pomaga svojim članom. Sprva je poverjenišvo samo s skepsno gledalo na uspeh svojega dela, a končno je vendar doseglo toliko, da se je vzdržalo število članstva v organizaciji do mala na isti višini, kakor v prošlem letu. Članstvo ni klonilo pred premeščanjem in tudi ni izgubilo vere v moč in vrednost svoje organizacije. V tem pogledu je bil v veliko oporo poverjeništvu Izvršni odbor v Beogradu, posebno njegov predsednik, ki se je odločno in z vso vneto potezal za pravice članstva. Sreska društva so v tem pogledu tudi storila svojo dolžnost in so vzdrževala članstvo na višini.

Poverjenišvo je imelo redne mesečne seje ožjega sosveta ter 4. julija 1927 tudi sejo širjega sosveta in VI. pokrajinsko skupščino.

Ožji sosvet je reševal vprašanja, ki se nanašajo na razvoj organizacije ter ona, ki so jih prednašali poedini člani in sreska društva. Predvsem je bilo aktualno vprašanje uredbe o oblastnih in krajevnih šolskih odborih, o disciplinskih sodiščih, o učnem načrtu, o šolskem zakonu, o novih pravilih UJU, s katerimi vprašanji se je v prvi vrsti bavilo poverjenišvo.

Mnogo si je prizadevalo, da vstopijo v Udruženje vsi oni učitelji in učiteljice, ki so bili do sedaj izven njega.

Dočim so člani, ki so bili prej člani Saveza Hrvatskih Učiteljskih Društva, bili prej odločni nasprotniki naše organizacije, so pričeli sedaj spoznavati, da njihova pasivnost in osamljenost ni na korist stanu. S tem v zvezi so pričeli iskati načina, kako bi vstopili v našo edinstveno organizacijo. Četudi to vprašanje še ni popolnoma realizirano, znači to korak naprej k zbliznanju in skupnemu delu. Tekom tekočega leta so se vodili neobvezni dogovori med poedini člani poverjenišva in vodilnimi člani izven Udruženja v pogledu, kako bi se dalo rešiti to vprašanje.

Poverjenišvo UJU Ljubljana.

V tem pogledu je »Učiteljski Tovariš« prinčel obširno poročilo ob priliki pokrajinske skupščine, zato ga tu opuščamo.

Poverjenišvo UJU Sarajevo.

Sklepi pokrajinske skuščine tega poverjenišva v prošlem letu niso bili vsi izvršeni.

Učiteljska Samopomoč se ni osnovala v poedinih oblastih, izvzemši tuzlanske oblasti. Ni se osnoval časopis, ki bi služil za sestavljanje šolskih knjig. Od članov upravnega odbora tega poverjenišva, ki so bili izvoljeni za tri leta se niso vsi odzvali svojim dolžnostim. Poverjenišvo je sklicalo pokrajinsko skupščino in sedem sej, na katerih so se reševala razna aktualna vprašanja.

V pogledu zaščite interesov šole in učiteljstva je poverjenišvo povzelo sledeče korake. V oktobru je razposlalo projekt šolskega zakona v 100 izvodih na 51 naslovov s pozivom, da sodelujejo poedinci. Pozivu so se odzvala po večini le nekatera društva. Od 51 naslovov se je odzvalo le 9 strank, t. j. 18%, niti ena petina. Ves elaborat je obdelala anketa sarajevskih šolskih upraviteljev pod vodstvom poverjenišva.

Na iniciativo predsednika UJU je bil sklican v Sarajevo 27. oktobra 1926 oblastni učiteljski zbor. Izposlovan je bil potreben dopust vsemu učiteljstvu in delegatom sarajevske oblasti. Dočim so se prvi odzvali pozivu, sta prispela od zunaj le delegata dveh društev, ki pa tudi nista sodelovala pri razpravah. Resolucije tega zbora so bile natisnjene v »Narodni Prosveti« in predložene pristojni oblasti. Edini vidni uspeh tega zbora je bil ta, da so ostale v Bosni in Hercegovini nadalje v veljavi stare učne knjige.

Apel tega zbora, da se prične zbirati za oblastni Učiteljski Dom prispevke, je ostal glas vijočega v puščavi.

Na poziv Izvršnega odbora od 29. aprila t. l. je izdalo poverjenišvo okrožnico na vsa društva, da se izjavijo o šolskih razmerah v Bosni in Hercegovini. Odgovore je prejelo poverjenišvo samo iz 5 srezov, ki so bili poslani Izvršnemu odboru.

Na poziv Izvršnega odbora od 15. aprila t. l. je poverjenišvo izdalo na vsa društva okrožnico, da društva protestirajo proti krivicam in nepravilnostim, ki so se v tem času vršile učiteljstvu.

V pogledu stanovske organizacije se je poverjenišvo trudilo, da čimbolj ukrepi organizacijo na teritoriju Bosne in Hercegovine in dvigne članstvo. Imenik članstva je sprva poslalo poverjeništvu samo 6 društev, a pozneje jih je prijavilo 24, tako da samo eno društvo ni izpolnilo svoje dolžnosti.

Poverjenišvo je zaslišalo svoja društva v pogledu reorganizacije Udruženja. Mišljenja, ki so jih podala društva, so različna. Sedem društev sploh ni podalo nikakega mišljenja. Dvoje društev si je osvojilo v polnem obsegu predloge poverjenišva. Dvoje društev se je izreklo za oblastna poverjenišva. Tem se je pridružilo še troje društev, ki se izrekajo za oblastne organizacije. Eno društvo pa za oblastno delegacijo. Dvoje društev se je izreklo za